

України / В.Е. Теліпко ; за ред. Притики Ю.Д. – К.: ЦУЛ, 2011.

5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / О.Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2001.

6. Пунько О.В. Правозастосовна діяльність міліції : дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / О.В. Пунько. – К., 2005.

7. Попов В.И. Нормативное регулирование трудовых отношений и применение норм трудового права : автореф. дис. на соискание ученой степени доктора юрид. наук : спец. 12.00.05. «Трудовое право; Право социального обеспечения» / В.И. Попов. – Екатеринбург, 2000.

8. Недбайло П.Е. Вопросы обоснованности и целесообразности применения норм советского права / П.Е. Недбайло ; под ред. С.Н. Братуся // Вопросы общей теории советского права. – М. : Госюриздат, 1970. – С. 405.

Миронюк С.А.,

канд. юрид. наук,

ст. викладач кафедри цивільного права

та процесу ДДУВС

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕДУРИ РЕЄСТРАЦІЇ НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ ВІДПОВІДНО ДО ПЕРСПЕКТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної реєстрації актів цивільного стану щодо приведення їх у відповідність з Європейськими стандартами», внесеному до ВРУ № 3272, запропоновано запровадити новий порядок реєстрації дитини, народженої поза шлюбом, і батьківство якої не встановлено.

Стосунки між батьками та дітьми можуть мати моральний, духовний, майновий або особистий характер. Духовні та моральні відносини між батьками та дітьми можуть існувати незалежно від того, народжена дитина у шлюбі чи поза шлюбом, чи записані у Книзі реєстрації народжень батьками, чи ні. Але саме, коли є запис у Книзі реєстрації народжень, тоді діти визнаються дітьми своїх батьків не тільки біологічно, а й юридично (у праві). З цього моменту виникає юридичний зв'язок між батьками та дітьми.

У сім'ї батьки і діти наділені певними правами та обов'язками, які ґрунтуються на походженні дітей від батьків, засвідченому державними органами реєстрації актів цивільного стану в установленому законом порядку. Це положення ст. 121 СК України, звичайно ж, стосується як дітей, народжених у шлюбі, так і дітей, народжених особами, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі (народжені поза шлюбом).

Отже, визначення походження дитини є підставою виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини (дітей). Слід погодитися з думкою авторів, які вважають батьківські правовідносини такими, що виникають на основі

фактичного складу, який утворюють два юридичних факти: народження дитини (подія) і державна реєстрація народження органом реєстрації актів цивільного стану (дія). Для встановлення материнства не має значення сімейний стан жінки. У сімейному законодавстві діє загальний принцип, відповідно до якого матір'ю дитини є жінка, яка її народила. Звернутися до державного органу реєстрації актів цивільного стану з метою реєстрації народження дитини має право як мати дитини, народженої у шлюбі, так і мати дитини, народженої поза шлюбом. В останньому випадку походження дитини від матері визначається на підставі документа закладу охорони здоров'я про народження нею дитини.

На відміну від материнства, визначення батьківства залежить від сімейного стану матері дитини. Українське сімейне законодавство виходить з презумпції батьківства чоловіка матері дитини. Відповідно до ст. 133 СК України, якщо дитина народилася у подружжя, дружина записується матір'ю, а чоловік – батьком дитини.

Презумпція батьківства чоловіка матері діє не лише в період шлюбу. Дитина, народжена до спливу десяти місяців після припинення шлюбу або визнання його недійсним, походить від подружжя (п. 2 ст. 122 СК України), а відтак – батьком дитини буде чоловік її матері. За правилом ст. 122 СК України, походження дитини від подружжя визначається на підставі Свідоцтва про шлюб та документа закладу охорони здоров'я про народження дружиною дитини.

Законодавець також вказав, що визначення походження дитини від батька можливе за заявою жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою. Суть такої заяви полягає в тому, що чоловік добровільно виявляє свою волю щодо визначення себе батьком зазначеної в заяві дитини. Мати дитини дає на це свою згоду. При цьому кровна спорідненість між батьком і дитиною не встановлюється, і закон цього не вимагає. Однак відповідно до п. 5 ст. 136 СК України, не має права оспорювати батьківство особа, записана батьком дитини, якщо в момент реєстрації себе батьком дитини вона знала, що не є батьком.

Заява жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою, подається у письмовій формі. До того ж вона може бути подана до державного органу реєстрації актів цивільного стану як до, так і після народження дитини. Звернення до державного органу реєстрації актів цивільного стану жінки і чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою, із заявою до народження дитини допустиме тоді, коли є підстави вважати, що подання спільної заяви ними після народження дитини буде неможливим чи утруднюватиметься (наприклад, від'їзд чоловіка за кордон на тривалий час). За наявності такої заяви державна реєстрація встановлення батьківства здійснюється одночасно з державною реєстрацією народження дитини і повної заяви не вимагається.

Якщо заява про визнання батьківства не може бути подана особисто, закон дозволяє подати її через представника або надіслати поштою. В цьому

разі вона обов'язково потребує нотаріального засвідчення.

Можливі випадки, коли батьком визнає себе неповнолітня особа. Тому, коли заява про визнання себе батьком дитини подана неповнолітнім, державний орган реєстрації актів цивільного стану повідомляє батьків, опікуна, піклувальника неповнолітнього про запис його батьком дитини.

Відповідно до ч.1 ст. 135 СК України «Запис про батьків дитини, якщо батьківство, материнство не встановлене», при народженні дитини у матері, яка не перебуває у шлюбі, у випадках, коли немає спільної заяви батьків, заяви батька або рішення суду, запис про батька дитини у Книзі реєстрації народжень провадиться за прізвищем та громадянством матері, а ім'я та по батькові батька дитини записуються за її вказівкою. Тобто у графі «батько» записано прізвище матері дитини та ім'я, по батькові – які вона вказала. Відповідно до цього записується дитина по батькові.

У вищезазначеному законопроекті запропоновано не здійснювати в документах про народження дитини запис про батька дитини, якщо батьківство не встановлено.

На цю тему можна багато сперечатися, але ми згодні з комітетом з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, який не підтримує вищезазначений пункт цього законопроекту.

На нашу думку, не припустимо, аби були порушені права дитини, а саме частина 2 статті 147 СК України «Визначення по батькові дитини», в якій зазначено, що по батькові дитини, народженої жінкою, яка не перебуває у шлюбі, за умови, що батьківство щодо дитини не визнано, визначається за іменем особи, яку мати дитини назвала її батьком. Ми вважаємо, що прочерк у графі «батько» юридично не дає змогу визначити дитину по батькові.

Бібліографічні посилання

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // ВВР України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
3. Правове регулювання особистих немайнових та майнових відносин між суб'єктами сімейних правовідносин : роз'яснення Мін'юсту України від 05.07.2011 р. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0048323-11>
4. Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. – К., 2015.
5. Сімейне право : підручник / Л. М. Баранова та ін. ; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2012.
6. Сімейне право України (історія, традиції, сучасність) : навч. посіб. / Андрусишин Б. І. та ін. ; за ред. Б. І. Андрусишина, С. І. Шимон. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної реєстрації актів цивільного стану щодо приведення їх у відповідність з Європейськими стандартами : проект Закону України № 3272-2015.